

ንኩሎም ድኩም ሕማም ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ዘለዎም ዝተዳለወ ናይ COVID-19 ክታቦት መወከሲ መምርሒ

ብፋላይ ድኩም ሕማም ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ዘለዎም ሰባት ን COVID-19 ሓዊሱ ንረክቢ ዝተቃልዑ እዮም። ካብ ዞም ዝሰዕቡ ጥዕናዊ ኩነታት እንተ ኣለካ፣ ሕማም ናይ ምክልኻል ዓቕሚኻ ብመጠኑ ወይ ብከቢድ ተተንኪፉ ኣሎ ክንብል ንክእል። ስለዚ ድማ ተወሳኺ ክታቦት COVID-19 የድልየካ። እዚ ድማ እዞም ዝሰዕቡ ዝምልከትዎም ሰባት የጠቓልል፡-

- » ብሰንኪ ጥረ ናይ መንሸር ወይ ናይ ደም መንሸር መድሃኒት መንሸር ገወስዱ ዘለው ሰባት
- » ናይ ህዋሳት ምስግጋር ተጌሩሎም ፣ ነቲ ናይ ስርዓተ ምክልኻል ሕማም ዝቃወም ኣፋውስ ዝወስዱ ሰባት
- » ኣብ ዝሓለፉ ክልተ ዓመት ዋህዮ ናይ ምስግጋር ሕክምና ተገሩሎም፣ ናይ ስርዓተ ምክልኻል ሕማም ዝቃወም ኣፋውስ ዝወስዱ ሰባት
- » መጠነኛ ከቢድን ዝደረጃኡ ቀዳማይ ስርዓተ ምክልኻል ሕማም [ንኣብነት DiGeorge syndrome፣ Wiskott-Aldrich syndrome] ዘለዎም
- » ድደረጃኡ ዝማዕበለ ወይ ዘይተሓኸመ ሕማም HIV ዘለዎም
- » ንናይ ምክልኻል ስርዓት ኣካላት ከጉድሉ ዝክእሉ ልዑል መጠን corticosteroids ወይ ካልኣት መድሃኒታት ዝወስድ ሰብ

እዚ ዝርዝር ንኩሎም ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ዝጎድሉ ኩነታት ዘጠቓልል ኣይኮነን። ንዓኻ ተወሳኺ መጠን ጠቓሚ እንተኾይኑ ንምፍላጥ ምስ ወሃቢ ኣገልግሎት ሕክምናኻ ተዘራረብ :: ናይ ምክልኻል ዓቕሚ እንተድኣ ተደኺምካ፣ ካብ ኮቪድ-19 ንምክልኻል ክንደይ መጠን ክትወስድ ከምዘለካ ንምፍላጥ ኣብ ታሕቲ ዘሎ ሰንጠረዥ ርእ።

ዝሰዕቡ እንተወሲድካ...	ክለ ዕድመ	ናይ መጀመርያ ተከታታሊ	ተወሳኺ ናይ ሞኖቫለንት መጠን ክወስድ የድልየኒ ድዩ?	ቡስተር ክረክብ ይክእል ዶ?
Moderna	ካብ 6 ኣዋርሕ ክሳብ 4 ዓመት ዕድመ	ክልተ መጠን መድሓኒት ብ28 መዓልታት ኣፈላላይ ዝወሰዱ	እው፣ ድሕሪ እቲ ካልኣይ መጠን ምወሳድካ ድሕሪ 28 መዓልታት ተወሳኺ መጠን መድሓኒት ክትወስድ ኣለካ።	እው፣ ኣብ ክለ ዕድመ 6 ኣዋርሕ - 4 ዓመት ዘለዉ ምስቲ ተከታታሊ መባእታዊ መድሃኒቶም ዝሰማማዕ ዓይነት ናይ ዝተመሓየሽ መድሃኒት ባይቫለንት ክወስዱ ኣለዎም።
	[5] 19 መት ዕድመ	ክልተ መጠን መድሓኒት ብ28 መዓልታት ኣፈላላይ ዝወሰዱ	እው፣ ድሕሪ እቲ ካልኣይ መጠን ምወሳድካ ድሕሪ 28 መዓልታት ተወሳኺ መጠን መድሓኒት ክትወስድ ኣለካ።	እቶም 5 ዓመትን ልዕሊኡን ዝኾኑ ሰባት ዝተመሓየሹ ባይቫለንት መድሃኒት ናይ ፋይዘር ወይ ሞደርና ክወስዱ ኣለዎም።
	[6+] 19 መት ዕድመ	ክልተ መጠን መድሓኒት ብ28 መዓልታት ኣፈላላይ ዝወሰዱ	እው፣ ድሕሪ እቲ ካልኣይ መጠን ምወሳድካ ድሕሪ 28 መዓልታት ተወሳኺ መጠን መድሓኒት ክትወስድ ኣለካ።	እው፣ ዕድሚኡም 6 ዓመትን ካብኡ ንላዕልን ንዝኾኑ ሰባት እዋናውያን ንክኾኑ እቲ ናይ መወዳእታ መድሓኒቶም ካብ ዝወሰዱ ድሕሪ 2 ኣዋርሕ ዝተመሓየሹ bivalent Pfizer ወይ Moderna mRNA መጠናከሪ መጠን መድሓኒት ንክወስዱ ይምከር። ናይ መጀመርያ መጠናከሪ ዘይወሰዱ ዕድሚኡም 18 ን ካብኡ ንላዕልን ዝኾኑ ሰባት ዝተመሓየሹ mRNA መጠናከሪ ክወስዱ እንተዘይክኢሎም ወይ ዘይወሰዱ እንተኮይኖም ናይ መጀመርያ ተከታታሊ ምስወሰዱ ድሕሪ 6 ኣዋርሕ Novavax መጠናከሪ ንምወሳድ ክመርቁ ይክእሉ።
Pfizer:	ካብ 6 ኣዋርሕ ክሳብ 4 ዓመት ዕድመ	ሰለስተ መጠን፡- እቶም ናይ መጀመርያ ክልተ መጠን ብ21 መዓልታት ኣፈላላይ እቲ ሳልሳይ መጠን ድማ ድሕሪ 8 ሰውናት።	ኣብዚ ግዜ እዚ ካለእ ተወሳኺ ናይ መጀመርያ መጠን ኣየድልን።	ኣይፋልን፣ ዝተመሓየሹ መድሃኒት ባይቫለንት ነቶም ኣብ ክለ ዕድመ 6 ኣዋርሕ ክሳብ 4 ዓመት ዘለዉ ኣብዚ ግዜ እዚ ፋይዘር መባእታዊ ተከታታሊ መድሃኒቶም ዝዛዘሙ ፍቕድ ኣይኮነን።
	[5] 9 መት ዕድመ	ክልተ መጠን መድሓኒታት ብ121 መዓልታት ኣፈላላይ	እው፣ ድሕሪ እቲ ካልኣይ መጠን ምወሳድካ ድሕሪ 28 መዓልታት ተወሳኺ መጠን መድሓኒት ክትወስድ ኣለካ።	እው፣ እቶም ደቂ 5 ዓመት ዝኾኑ ቆልዑ ፋይዘር ዝወሰዱ ዝተመሓየሹ ባይቫለንት ፋይዘር ቡስተር ጥራይ እዮም ክወስዱ ዝክእሉ።
	[6+] 19 መት ዕድመ	ክልተ መጠን መድሓኒታት ብ121 መዓልታት ኣፈላላይ	እው፣ ድሕሪ እቲ ካልኣይ መጠን ምወሳድካ ድሕሪ 28 መዓልታት ተወሳኺ መጠን መድሓኒት ክትወስድ ኣለካ።	እው፣ ዕድሚኡም 6 ዓመትን ካብኡ ንላዕልን ንዝኾኑ ሰባት እዋናውያን ንክኾኑ እቲ ናይ መጨረሻ መድሓኒቶም ካብ ዝወሰዱ ድሕሪ 2 ኣዋርሕ ዝተመሓየሹ bivalent Pfizer ወይ Moderna mRNA መጠናከሪ መጠን መድሓኒት ንክወስዱ ይምከር። ናይ መጀመርያ መጠናከሪ ዘይወሰዱ ዕድሚኡም 18 ን ካብኡ ንላዕልን ዝኾኑ ሰባት ዝተመሓየሹ mRNA መጠናከሪ ክወስዱ እንተዘይክኢሎም ወይ ዘይወሰዱ እንተኮይኖም ናይ መጀመርያ ተከታታሊ ምስወሰዱ ድሕሪ 6 ኣዋርሕ Novavax መጠናከሪ ንምወሳድ ክመርቁ ይክእሉ።
Johnson & Johnson	[18+] 9 መት ዕድመ	ሓደ መጠን መድሓኒት	እው፣ 1ይ መጠን J&J ምስ ወሰድካ ድሕሪ 28 መዓልታት ተወሳኺ መጠን መድሓኒት ክታቦት mRNA ክትወስድ ኣሎካ።	እው፣ እዋናዊ ንምኳን እቲ ናይ መወዳእታ መድሓኒቶም ካብ ዝወሰዱ ድሕሪ 2 ኣዋርሕ ዝተመሓየሹ ባይቫለንት Pfizer ወይ Moderna mRNA መጠናከሪ መጠን መድሓኒት ንክወስዱ ይምከር። ናይ መጀመርያ መጠናከሪ ዘይወሰዱ ዕድሚኡም 18 ን ካብኡ ንላዕልን ዝኾኑ ሰባት ዝተመሓየሹ mRNA መጠናከሪ ክወስዱ እንተዘይክኢሎም ወይ ዘይወሰዱ እንተኮይኖም ናይ መጀመርያ ተከታታሊ ምስወሰዱ ድሕሪ 6 ኣዋርሕ Novavax መጠናከሪ ንምወሳድ ክመርቁ ይክእሉ።
Novavax	[12+] 19 መት ዕድመ	ክልተ መጠን መድሓኒት፡ ብ 21 መዓልታት ኣፈላላይ ዝተወሰዱ	ተወሳኺ ናይ መጀመርያ መጠን መድሓኒት ምወሳድ ኣይከኣልን።	እው፣ ዕድሚኡም 12 ዓመትን ካብኡ ንላዕልን ንዝኾኑ ሰባት እዋናውያን ንክኾኑ እቲ ናይ መጨረሻ መድሓኒቶም ካብ ዝወሰዱ ድሕሪ 2 ኣዋርሕ ዝተመሓየሹ ባይቫለንት Pfizer ወይ Moderna mRNA መጠናከሪ መጠን መድሓኒት ክወስዱ ይምከር። ናይ መጀመርያ መጠናከሪ ዘይወሰዱ ዕድሚኡም 18 ን ካብኡ ንላዕልን ዝኾኑ ሰባት ዝተመሓየሹ mRNA መጠናከሪ ክወስዱ እንተዘይክኢሎም ወይ ዘይወሰዱ እንተኮይኖም ናይ መጀመርያ ተከታታሊ ምስወሰዱ ድሕሪ 6 ኣዋርሕ Novavax መጠናከሪ ንምወሳድ ክመርቁ ይክእሉ ኢዮም።

ብብዝሒ ዝሕተቱ ሕቶታት

ኣብ መንጎ ተወሳኺ ክታቦትን መበራትዒ ክታቦትን እንታይ ፍልልይ ኣሎ?

ተወሳኺ ዓቕን መድሃኒት ነቶም ተኸታተሊ ክታቦት ናይ መባእታዊ mRNA (ፋይዘር ወይ ሞደርና) ዝወሰዱ ግን ከኣ ድልድል ዝኾነ ናይ ሕማም ምጽዋር ግብረ-መልሲ ዘይነበሮም ሕሙማት ዝወሃብ እዩ።

መድሃኒት ቡስተር ነቶም ድሕሪ ናይ መጀመርታ ተኸታተሊ ክታቦት ሕማም ናይ ምጽዋር ዓቕምም ምስ ግዜ እንዳሃሰሰ ዝኸይድ ሕሙማት እዩ።

ብ COVID-19 ንዝመጽእ ከቢድ ሕማም ዘቃልዑካ መሰረታዊ ናይ ጥዕና ጸገማት እንታይ እዮም?

እቶም ኣብ ታሕቲ ተዘርዚሩ ዘሎ ኩነታት ዘለዎም ኣብ ዝኹነ ይኹን ዕድመ ዝርከቡ ሰባት (እንግሊዘኛ ጥራይ) ብሰንኪ ኮቪድ-19 ብኸቢድ ናይ ምሕማም ተኸእሎኦም ዝለዓለ እዩ።

ብፍላይ ብዕድመ ዝደፋእካ እንተ ኮይንካ ወይ ከኣ ነዚ ዝርዝር ሓዊስካ ብዙሕ ወይ ከቢድ ናይ ጥዕና ጸገማት እንተሃልዮምኻ ክታቦት ኮቪድ-19 (ናይ መጀመርታ ዶዝን መበራትዒን) ከምኡውን ካልኣት ናይ መከላኸሊ ኮቪድ-19 ስጉምታትን ኣገደስቲ እዮም እዚ ዝርዝር እዚ ኩሎም ካብ ኮቪድ-19 ንዝለዓለ ሓገር ከቢድ ሕማም ዘእትዉኻ ክኾነ ዝኸእሎ ኩነታት ዘጠቓልል ኣይኮነን። ኣብዚ ዘይተጠቓለለ ኩነታት እንተሃልዩካ ንኹነታትካ ብኸመይ ብዝበለጸ መገዲ ከም እትቈጸጸዮን ንነብስኻ ካብ COVID-19 ብኸመይ ከም እትከላኸልን ንኣላዩ ክንክን ጥዕናኻ ኣዘራርቡ።

- » መንሸር
- » ሕዲር ሕማም ኩሊት
- » ሕዲር ሕማም ጸላም ከብዲ
- » ሕዲር ሕማም ሳንቡእ
- » ኣእምሮኣዊ ምዝንገል ወይ ካልእ ስነ-ኣእምሮኣዊ ጸገማት
- » ሽኮርያ (ዓይነት 1 ወይ 2)
- » ዳውን ሲንድሮም
- » ሕማማት ልቢ
- » ረኽሲ ኤች.ኣይ.ቪ
- » ኩነተ ምጉዳል ስርዓተ ምክልኻል ሕማም (ድኹም ስርዓተ ምክልኻል ሕማም)
- » ጸገማት ኣእምሮኣዊ ጥዕና
- » መጠኑ ዝሓለፈ ክብደትን ምኽራሽን
- » ጥንሲ
- » ሕማም ዋህዮታትቅቀይሕ ደም ወይ ታላሰሚያ
- » ሽጋራ ምትካኽ፣ እዋናዊ ወይ ናይ ቀደም
- » ተሪር ክፍሊ ኣካላት ወይ ዋህዮታት መበቆል ደም ምትካል
- » ወቕዒ ልቢ ወይ ዙሪት ደም ኣብ ሓንጎል ዝጸሎ ሕማም ሰራውር ደም ሓንጎል
- » ምምዝባል ኣጠቓቕማ ንጥረ ነገራት
- » ዓባይ ሰዓል

ዝተመሓየሸ/ባይቫለንት መበራትዒ እንታይ ኣዩ?

ዝተመሓየሸ/ባይቫለንት መበራትዒ COVID-19 ናይ ክታቦት ምዕራት ኮይኑ እንጻር እቲ ናይ መጀምርያ ሕማም ኮሮና ቫይረስ ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ዝወሰኸን ካብቶም ኣብዚ እዋን ጠንቂ ዘምጽኡ ሓደሽቲ ዓሌታት እቲ ቫይረስንን ይከላከል። ዝተመሓየሹ መበራትዒታት ካብቲ ቫይረስ ዝሓሸ ምክልኻል ንምሃብን ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናነከየ ንዝኸይድ ናይ ክታቦት ወፅኢታዊነት ንምቕራፍን ዝተሓሰቡ እዮም።

እቶም ሕማም ናይ ምክልኻል ዓቕሞም ብመጠኑ ወይ ብከቢድ ዝነከየ ሰባት፣ ነዚ ዓቕን ንምወሳድ ናይ ሓኪም ወረቐት/ ናይ መድሃኒት ትእዛዝ ወይ ካልእ ሰነድ የድልዮም ድዩ?

ኣይፋልን፣ ውልቀ-ሰባት ብዛዕባ ገዛእ ርእሶም ፈሊጦም ኣብ ዝኹነ ቦታ እዞም ክታቦታት ዝወሃቡሉ ኩሎም ዓቕን መድሃኒታት ክወስዱ ይኸእሉ እዮም። እዚ ድማ ነዚ ህዝቢ ተወሳኺ ናይ ምብጻሕ ዕንቅፋታት ከምዘየለ ንምርግጽ ክሕገዝ እዩ። ትሑት ሕማም ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ዘለዎም ውልቀ-ሰባት ብዛዕባ እተወሰነ ሕማምም ሕቶታት እንተሃልይዎም፣ ተወሳኺ ዓቕን መድሃኒት ምወሳድ ግብኡ ምዃኑን ዘይምዃኑን ምስ ኣላዩ ክንክን ጥዕናኦም ክመያየጡ ይኸእሉ።

እንተድኣ ናይ COVID-19 ክታቦት ወሲዶ ካልኣት ጥንቓቕታት ምግባር የድልየኒ ዶ?

እው፣ዋላ ክታቦት ወሲድ ኣብ ዊሽጢ ሓደሓደ ህዝባዊ ቦታታት ማስክ ንክትገብር ክትሕተት ትክእል። ኣብ [ብዛዕባ ናይ ኣፍ ን ገጽን መሸፈኒ ብብዝሒ ዝተሓተቱ ሕቶታት ገፅና](#) (ብእንግሊዘኛ) ዝበለጸ ሓበሬታ ርከብ። ከምኡ እዉን ኣእዳውካ ብዙሕ ግዜ ክትሕጸብ፣ ሽዲሽተ ናይ ጫማ ርሕቀት ክትሕሉን ምትእክካብ ክትድርትንን መክረካ።

ክታቦት ጸረ ኮቪድ 19 ጽቡቕ ኢዩ ዝሰርሕ፣ ግና 100% ውጻኢታዊ ኣይኮነን። ገለ ሰባት ዋላ'ውን ይከተቡ ኮቪድ 19 ክሓሙ ተኸእሎ ኣሎ። ምስ ምወሳኽ ሓደስቲ ተመሓላላፊ ዓትታት ቫይረሳት፣ ኩሎም ሰባት ንምምሕላፍ ቫይረስ ንምጉዳል ማስክ ምግባር ዝኣመሰለ ጥንቓቕታት ክገብሩ ኣድላዩ ኢዩ።

ተወሳኽቲ ሕቶታት? | ነዚ ምብጻሕ፡- doh.wa.gov/covidbooster

